

פרפראות

פאר

פרשת קורח תשפ"ב

ההבדל בין

תכלת לציצית

הוא ר"ן ואלה

הם מקטירי

הקטורת

פרפראות פאר

ההבדל בין תכלת לציצית הם ר"ן ואלה הם מקטירי הקטורת אות א'

כא, ביאור בצחות טעם לאמירת הקטורת
כסגולה לעשירות

מפתח נושאים פרשת קורח תשפ"ב

א, ההבדל בין תכלת לציצית הוא ר"ן ואלה הם מקטירי הקטורת

איתא במדרש, (תנחומא קורח ד', רש"י במדבר ט"ז א'), עמד וכנס מאתים וחמישים ראשי סנהדראות רובן משבט ראובן שכיניו, והם אליצור בן שדיאור וחביריו וכיוצא בו, שנאמר "נשיאי עדה קריאי מועד", ולהלן הוא אומר (במדבר ט"ז א') "אלה קרואי העדה", והלבישן טליתות שכולן תכלת, באו ועמדו לפני משה, אמרו לו טלית שכולה של תכלת, חייבת **בציצית** או פטורה, אמר להם **חייבת**. התחילו לשחק עליו, אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פוטרה, זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה, ע"כ,

ההבדל בגימטריא בין תכלת לציצית

ציצית בגימטריא 600,

תכלת, בגימטריא 850,

קורח ועדתו טענו, כי משה רבינו בדה מלבו שטלית שכולה **תכלת** חייבת **בציצית**,

וכדי להוכיחו כי שקר בפיו, עשה הקב"ה שמה שהוא טען **לתכלת** שהם 850, נבלעו ממספר זה 250, להוכיחו כי צריך **בתכלת** **ציצית** שהם מספר 600, וגם אם כולה תכלת. וכך רמז לצדקתו של משה.

שוב מצאתי (הראני הר" כ.) בספר "משנת העתים", פירוש זה. מאת הק' מנחם מענדל פאטיליטש יצ"ו הודפס בשנת תרנ"א,

א, ההבדל בין תכלת לציצית הוא ר"ן ואלה הם מקטירי הקטורת

ב, ביאור העקידה דברי המדרש במעשי קורח כדואג ואחיתופל שלא ניתן להסתיר התכונות הרעות

ג, מעלת הקריאה בשם ושמה גרים
ד, ביאור ענין שמא גרים שלמדו רק אצל רות ולא בעדת קורח
ה, השיר של היום השני נאמר ע"י בני קרח לרמז על תיקון המחלוקת

ו, חכמות נשים בנתה ביתה מכוון לסתירת זקנים בנין

ז, איך עבר און בן פלת על השבועה שנשבע שילך עם עדת קורח

ח, למה רצה ר' אבימי לקיים הכיבוד אב בעצמו ביאור הפלו"פ בעיון יעקב

ט, חלה שום וסוכר בפדיון הבן הם כפ"ד תעניות

י, תעניות של כאילו, מועילות רק כנגד עבירות של כאילו

יא, מהעגל שאכלו האריה למד ר' אבימי שבכבוד אב יש להחמיר

יב, בירור על טבעו בארץ שעריה איזה הם השערים שטבעו בארץ

יג, הטליתות של תכלת היו לשם הפגנת כח מהר"ל

יד, איך הוכיח מש"ר צדקתו שטלית שכולה תכלת חייבת בציצית

טו, מצוות ביקור חולים למידיים מעדת קורח טז, במה טעה קורח ונענש על כך

במדה כנגד מדה
יז, חנה התפללה על קורח מפני שחשבה

שהיא גרמא בנזקי קרח מהרש"א
יח, אם יורים בהם חיצים איך אפשר לומר שהם ששים ושמים

יט, טענת השמש והירח במחלוקת קורח כי אין שתי מלכים משמשים כאחד

כ, ויקנאו למשה במחנה לאהרן קדוש ה' במה היתה קנאתם מהרש"א

ב, ביאור העקידה דברי המדרש במעשי קורח כדואג ואחיתופל שלא ניתן להסתיר התכונות הרעות

איתא במדרש (במד"ר פרשת קורח פרשה יח, יז) **כתיב, "ויקה" שלקחו לבו, (להטעותו בטעות ובעונש הזה, ועל זה נאמר בתהלים פרק נה פסוק טז) "כי לא אויב יחרפני ואשא לא משנאי עלי הגדיל ואסתור ממנו, ואתה אנוש כערכי אלופי ומידעי אשר יחדו נמתיק סוד בבית אלהים נהלך ברגש ישימות ישי מות עלימו ירדו שאול חיים כי רעות במגורם בקרבם" זה דואג ואחיתופל, שהיו מחרפין אותי, (ובתחילה) לא היו שונאי,**

והיו מחרפין אותי ולא קוראין אותי בשמי, אלא, מדוע לא בא בן ישי, ראיתי את בן ישי, הנה ראיתי בן לישי, הוי כי לא אויב יחרפני, ואשא, (שאוכל לשאת חרפתי),

בעניין הקריאה בשם ושמה גרים ראה להלן

ואתה אנוש כערכי, "אלופי" שהיה אדם גדול בתורה, "ומידעי", אשר יחדו נמתיק סוד, שהיה נושא ונותן בהלכה, (עם דוד, עיין סנהדרין ק"ו)

ואיך נתהפכו לאויבים

א"ר אלעזר עצת מינות היה בהן למה היו דומין לבית שהוא מלא תבן, (והיו חושבין שהוא מלא תבואה) והיה בבית חורין, והיה התבן נכנס בהם, לאחר ימים התחיל אותו התבן שהיה בתוך אותו החורין יוצא, ידעו הכל כי היה אותו הבית של תבן

כך דואג ואחיתופל לא היו בהן מצות מתחלה, אע"פ שנעשו בני תורה היו כתחלתן, הוי "כי רעות במגורם בקרבם",

ביאור העקידה בדברי המדרש

כתב בספר עקידת יצחק, (שער עה) כמו שהיה מנהג חכמינו ז"ל בספורי לבן עם יעקב, וגם בספור דבריו של בלעם, שדנו אותם לפי מה שהוכר מטבעם, ובכל כיוצא בזה כך מנהגם.

וכל שכן שיחוייב זה בזה הספור הנפלא שיתחלפו מעשי האנשים אשר יסופר מהם לחזקתם ולתואריהם שתאדם הכתוב, באמור עליהם נשיאי עדה קריאי מועד אנשי שם, והרי יש תמיהה נפלאה שיתאדם בתחלה לשם ולתהלה, ואחר כך ימשיך ספור מעשיהם לגנות גדולה, וכאלו יתן הכתוב בזה יד לפושעים, האומרים שהחכמה והמעלות כי לא

יועילו אבל יזיקו, כי כרובם באנשים כן יוסיפו לחטוא מזולתם, והוא באמת חלול האמת ובטולה,

אמנם תכן הענין הוא מה שנשרש בידינו לקבלה אמתית, כי מהפעולות יודעו הכחות והקנינים. וזה הדבר באמת נר ה' בידינו חופש כל חדרי בטן, בהכרת האנשים ולדעת מה טיבם ולהכיר מה מהם בעצם, ומה מהם במקרה, כי עקוב הלב מכל ואנוש הוא מי ידענו. יש ויש שאוחזים בידם מעשה צדיקים וישרים בחצוניותם להגיע בהם אל כוונת האנשים הרעים וחטאים בלבותם, והשופט הטוב לא ישפוט אותם כי אם כפי כוונתם ותכליתם, שנתבארו אלו הענינים בשער שנים וארבעים וזולתו, וזכרנוהו בשער הקודם אצל סמיכות פרשת מרגלים לפרשת מרים כי הוא ממין הדרוש:

והנה אין ספק שקורח ועדתו כלם אנשים גדולים בתורה ובחכמה ובעושר וביתר מעלות אנושיות היו, כאשר נראה מהתארים הנזכרים. וכבר אמרו חז"ל (במד"ר פרשה יח, ג) שהמה האנשים אשר נקבו בשמות בראש הספר, אלא שכסה עליהם לזכרם ברמוז, אלא שפעולותיהם יוכיחו עליהם שכל המעלות ההמה היו להם מקריות, בקשו אותם להיות להם דרך להגיע בהם אל מה שידרשו האנשים החטאים לשלימותם ולתכלית מציאותם, בעשותם מהם קרדום לחתוך להגיע בהם אל הדברים המועילים מהקנינים המדומים ועטרה להתגדל, ולהשיג הכבודות והשררות הדמיונות. וכמו שאמרו (נדרים סב, א) הריני למד תורה על מנת שאעשיר על מנת שאקרא רבי.

והנה פעולותיהם הרעות נתחייבו להם מצד רוע מזגם וטבעם הקודם להוייתם, לא מצד המעלות ההמה הטובות שנשתבשו בחצוניותם, כמו שיחשבו הפתאים שבהמוניים כשיראו בקצת אנשי התורה והחכמה שמץ מדה פחותה, שהם גוזרים שהוא דבר נמשך או דבק לעסק התורה והחכמה ולמודם, והנה טח מראות עיניהם שהבעל תורה אינו החוטא בעצם, אבל קרה שהחוטא עסק בתורה ולא הספיקה תורתו להצילו מרעתו הטבעית ולהסיר ממנו סיגי כספו,

כך דואג ואחיתופל היה בהם מינות מתחלה, אף על פי שנעשו בני תורה, הוי כי רעות במגורם בקרבם (שם). ראה כמה נמלצו במאמרם זה להורות על מה שאמרנו, כי היה מההכרח שהבית שהיה מתחלתו בית התבן

ד, ביאור ענין שמא גרים שלמדו רק אצל רות ולא בעדת קורח

איתא בגמרא (סנהדרין ק"ט ע"ב), קרח שנעשה קרחה בישראל, ואון - שישב באנינות, וכו'

איתא בגמרא, (ברכות ז' ע"ב), ראובן - אמר רבי אלעזר, אמרה לאה, ראו מה בין בני לבן חמי, וכו'

כתב רש"י (ברכות ז' ע"ב), על שם העתיד קראה שמו, כדאמרינן לקמן, **שמא גרים**.

איתא בגמרא, (סוטה ל"ד ע"ב), דבר זה מסורת בידינו מאבותינו, מרגלים על שם מעשיהם נקראו, וכו'

למה רק ברות הוקשה מנלן דשמא גרים

איתא בגמרא, (ברכות ז' ע"ב), רות, מאי רות, אמר רבי יוחנן, שזכתה ויצא ממנה דוד שריהו להקדוש ברוך הוא בשירות ותשבחות.

כתב רש"י (ברכות ז' ע"ב), משום דאיירי בפירושי השמות נקט לה,

מנא לן דשמא גרים, אמר רבי אליעזר דאמר קרא, (תהלים מ"ו ט"ו) (לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ, אל תקרי שמות אלא שמות"י

כתבו התוספות (בבא בתרא קמ"ג ע"ב), נקרא כן על שם העתיד כדדריש אשר שם שמות אל תקרי שמות אלא שמות,

הקשו המפרשים, (ראה מהרי"ץ חיות ברכות ז' ע"ב), מאחר ונתפרשו שמותם של שבטים, מרגלים, עדת קרח, למה נתבאר הדבר **דשמא גרים** רק אצל רות,

יש לבאר כי רק אצל רות לא נקרא שמא על שם מעשיה שלה

מבואר, כי השם רות ניתן על שם שזכתה ובדורות הבאים יצא ממנה דוד וכו', א"כ ניתן לה שמה שלא על פי מעשיה שלה אלא על שם הדורות הבאים, לפיכך למדו מכאן ביותר דשמא גרים אף לדורות הבאים, ועוד יש לבאר,

ה, השיר של היום השני נאמר ע"י בני קרח לרמז על תיקון המחלוקת

ונתמלאו חוריה וסדקיה ממנו, אף על פי שיקר מקרה שיעשו בה חתונה או משתה חתנים, אי אפשר שלא יצא התבן הנכנס ראשונה. והוא מה שרצו בדואג ואחיתופל, עם היותם גדולים בתורה ובמעלות החזוניות. והוא עצמו אשר יאמר על קרח ועדתו, וראוי לדרוש עליהם כפשוטו ישי מות עלימו ירדו שאול חיים כי רעות במגורם בקרבם (שם), **כי סבת כל רעתם היה הרעות אשר בקרב מגורם מצד תולדותם** אשר יתגברו על מעלותם החיצונות. ולא די שלא נמשכו אחריהם, אלא שנשתמשו בהם להתחזק ברעתם, כי יחסם ועשרם וחכמתם ויתר מעלותיהם כלם עזרו לרעה. אמנם גודל רשעים ועוצם רשעים המסכימים עם רוע תכונתם יתבאר ממאמריהם כאשר יעויינו דבריהם וכל היוצא מפיהם.:

ג, מעלת הקריאה בשם ושמא גרים

כתיב (תהלים ד' ג'), "בני איש עד מה כבודי לכלמה" **פירש רש"י**, עד מתי אתם מבזים אותי שאינכם קוראים בשמי, **וכי אין לי שם, דכתיב** (שמואל א' כ"ב ט"ו) "ראיתי את בן ישי", (שמואל א' כ"ה י"ו) "מי דוד ומי בן ישי", (שמואל א' כ"ב ח') "בכרות בני עם בן ישי", (שמואל א' כ"ו ל') "כי בוחר אתה לבן ישי", **עכ"ל רש"י**,

מבואר, כי קריאה לאדם שלא בשמו גורם לביזוי וריחוק, וקריאה בשם האדם גורם לכיבוד וקירוב לבבות,

יש לומר, דלפיכך למדו חז"ל דשמא גרים דוקא אצל רות, שבאו לרמז לכך, שהשם, כלומר, **הקריאה בשם** גורם לקירבה והידבקות, **וברות מצינו** שהיה בה קירבה לנעמי כמ"ש ורות דבקה בה,

ובכך נתבאר ברמז, דשמא גרים, פירושו, לא רק שהשם גורם למעשים, אלא **שהשם** כלומר ע"י קריאה בשם גורם לקירוב וכבוד, והקריאה שלא בשם גורם לביזוי וריחוק, ורמזו חז"ל זה אצל רות דייקא,

בכך יש לפרש גם הודו לה' קראו בשמו, כלומר, בשביל להתקרב אליו יש לקרוא בשמו, משום שקריאה בשם מביאה להתקרבות, גם יש לפרש, (א.ו.) בתפילת ברוך שאמר, נמליכך ונזכיר שמך.

פרפראות פאר

איתא במדרש (רבה, בראשית פרשה ד' פסקה ו') למה אין כתיב בשני כי טוב, רבי חנינא אומר, שבו נבראת מחלוקת, שנאמר ויהי מבדיל בין מים למים,

רמז שנאמר השיר ביום שני שבו נבראה המחלוקת
כדי לתקן המחלוקת

כתיב (תהלים מ"ח), **"שיר מזמור לבני קרח"**, השיר נאמר ע"י בני קורח,

"כי הנה המלכים נועדו" רמז למה שטענו שלקחו לעצמם מלכות ובקשתם גם כהונה,

"עברו יחדו" רמז למה שאמרו, רב לכם בני לוי,

"המה ראו כן תמהו נבהלו נחפזו" רמז למה שנאמר, וכל ישראל אשר סביבותיהם נסו לקלם כי אמרו פן תבלענו הארץ,

"על קצוי ארץ", רמז להא **דאיתא בגמרא** (בבא בתרא ע"ד ע"א, סנהדרין ק"י ע"א), א"ל ההוא טעניא תא אחוי לך בלועי דקרח, חזאי **תרי ביזעי** והוו קא מפקי קוטרא, (בקעים, דכתיב ותבקע הארץ, רשב"ם)

"צדק מלאה ימינך" רמז למה ששמעו, אמר לי אצית מאי שמעת, ושמעית דהוו אמרין **משה ותורתו אמת והן בדאין**, אמר לי, כל תלתין יומי מהדר להו גיהנם להכא כבשר בקלחת, ואמרי הכי, משה ותורתו אמת והן בדאין,

ו, חכמות נשים בנתה ביתה מכון
לסתירת זקנים בנין

איתא בגמרא (סנהדרין ק"ט ע"ב), **אמר רב**, און בן פלת אשתו הצילתו, **כתיב**, (במדבר ט"ז ג'), **"כי כל העדה כולם קדושים"**, (רש"י סנהדרין ק"ט ע"ב), **כולם צנועים וקדושים, ולא יכנסו אלי אם אני פרועה**,

אמרה ליה, טוב דאנא מצילנא לך, אשקיתיה חמרא וארויתיה ואגניתיה גואי, (השקתה אותו יין והשתכר וישן בתוך הבית) אותבה על בבא, וסתרתה למזיה, כל דאתא חזיה, הדר, אדהכי והכי אבלעו לה, (רש"י, סתרה לשערה, וישבה על פתח הבית, כל מי שהיה בא לקרוא רואה ראשה פרוע וחוזר),

ביאור אומרז"ל שסתירת זקנים בנין

קורח תשפ"ב

איתא בגמרא (מגילה ל"א ע"ב), אומרים לך נערים בנה זקנים סתור, סתור ואל תבנה, **שסתירת זקנים בנין**.

איתא בגמרא (סנהדרין ק"י ע"א) **כתיב** (משלי י"ד א'), **"חכמות נשים בנתה ביתה"**, זו אשתו של און בן פלת,

מבואר, שאשתו הצילתו ע"י שסתרה לשערה, וע"י **סתירה** זו **בנתה** את ביתה כמ"ש **"חכמות נשים בנתה ביתה"**, זו אשתו של און בן פלת,

וזו **הסתירה** היתה חכמת הנשים שבה, לבנות את ביתה, ובכך נבאר, **שסתירת זקנים בנין**.

ז, איך עבר און בן פלת על השבועה
שנשבע שילך עם עדת קורח

איתא בגמרא (סנהדרין ק"ט ב') אמר רב, און בן **פלת אשתו הצילתו**, אמרה ליה, מאי נפקא לך מינה? אי מר רבה - אנת תלמידא, ואי מר רבה - אנת תלמידא.

אמר לה, מאי אעביד, הואי בעצה, **ואשתבעי לי בהדייהו**, אמרה ליה, ידענא דכולה כנישתא קדישתא נניהו, דכתיב כי כל העדה כלם קדשים.

אמרה ליה, טוב, (שב בביתך) דאנא מצילנא לך. אשקיתיה חמרא, וארויתיה, ואגניתיה גואי,

אותבה על בבא, וסתרתה למזיה, כל דאתא חזיה, הדר. אדהכי והכי אבלעו להו. ע"כ,

כתב רש"י, (סנהדרין ק"ט ב') הואי בעצה - אני הייתי עמהן בעצה, ונשבעתי להם **"שאם יקראוני"** אלך עמהם, עכ"ל רש"י,

לאחר שנשבע איך עבר על השבועה

יש להקשות, לאחר שנשבע שילך אתם, כמ"ש **ואשתבעי לי בהדייהו**, איך אמרה לו שיעבור על השבועה ולא ילך,

עוד יש להבין, למה אמרה לו **שב בביתך**, ולא היה די שתאמר לו **אנא מצילנא לך**, בכוונה להשקותו יין,

ועוד, למה הוסיף רש"י בביאור הדברים, **"שאם יקראוני אלך עמהם**, ולא היה די לומר,

ונשבעתי להם שאלך עמהם, מאי שאם יקראוני,

ביאור העניין ע"י דיוק מדויק בדברי רש"י

וצריך לפרש, ששתי קושיות אלו היו קשים לרש"י, א. איך חשב לעבור על השבועה, ב. למה הוסיפה **שב בביתך**,

אלא ודאי משום שהוא אמר לה שנשבע "שאם יבואו לקרוא לוי" ילך עמהם, כלומר, שהשבועה היתה רק אם יבואו לקרוא לו, בכך רוצה רש"י לתרץ איך יעבור על השבועה, ולכן אמר רש"י שזה היה בתנאי שיבואו לקרוא לו,

ע"ז אמרה, א"כ יש לי עצה שלא יוכלו לקרוא לך, שב אתה בביתך, ואף אחד לא יכנס לקרוא לך, ולא עבר על השבועה,

ומדויקים דברי רש"י בהמשך, שכתב, סתרה למזיה, וישבה על פתח הבית, כל מי שהיה בא לקרוא, דייקא, ולא אמר, שהיה בא, רואה ראשה פרוע וחוזר.

ח, למה רצה ר' אבימי לקיים הכיבוד אב בעצמו ביאור הפלו"פ בעיון יעקב

איתא בגמרא (קידושין ל"א ע"ב) אמר רבי אבהו, **אבימי** ברי קיים מצות כיבוד, חמשה בני סמכי (מבוגרים) הוה ליה לאבימי, בחיי אביו (רבי אבהו), וכי הוה אתא רבי אבהו (אביו) קרי אבבא, רהיט ואזיל ופתח ליה, ואמר אין אין, עד דמטאי התם,

כתב רש"י, חמשה בני סמכי, ואפילו הכי, כי הוה קרי ר' אבהו אבבא, היה אבימי רץ ופותח לו, ואינו מניח לאחד מבניו לילך,

יומא חד אמר ליה (אביו) אשקיין מיא, אדאייתי ליה נמנס, גחין קאי עליה, עד דאיתער, (היה כפוף לפניו, עד שהתעורר) **איסתייעא מילתיה, ודרש אבימי, מזמור לאסף, ע"כ,**

המדרש בדברי רש"י ע"ד מדרש שוחר טוב

פירש רש"י שהבין במדרש מזמור אחד שבספר תהלים שלא היה מבין בו קודם לכן

לדורשו, "מזמור לאסף אלקים באו גוים בנחלתך", **קינה לאסף** מיבעי ליה, ודרש כך,

שאמר אסף שירה על שכילה הקדוש ברוך הוא חמתו בעצים ואבנים שבביתו, ומתוך כך הותיר פליטה בישראל, שאלמלא כך לא נשתייר משונאי ישראל שריד, וכן הוא אומר (איכה ד). "כלה ה' את חמתו ויצת אש בציון",

וכך הוא הלשון במדרש שוחר טוב

תהלים (מזמור עט) מזמור לאסף אלהים באו גוים בנחלתך. וכי מזמור היה לו לומר, אינו אלא **בכיה**. וכיוצא בו אתה אומר, (שמואל-ב טו, ל) ודוד עולה במעלה הר הזיתים עולה ובוכה. וכתוב **מזמור**.

זה שאמר הכתוב (משלי כא, טו) "שמחה לצדיק עשות משפט". הצדיקים פורעין חובו ומזמרין להקב"ה. וכן אסף אומר, מזמור לאסף אלהים. **משל למלך** שהיה לו בן והיה קשה ולא היה שומע לאביו, מה עשה המלך, כיון שכעס נכנס לחופתו של בנו והיה מחתך ומקרע ומשליך לאשפה, עד שנקרע כולו והשליך הבן משם. **אמר המלך**, לא יפה עשיתי שקרעתי חופתו של בני שאני יכול לעשות יותר יפה הימנה, **ולא הרגתיו בחמתי**, שאם הרגתיו בחמתי בן אחי יורש אותי ומוטב שיירשני בני. **כך אמר אסף**, לא יפה עשה הקב"ה שהפיג את חמתו **בעצים ובאבנים ולא בבניו**. וכן הוא אומר, (איכה ד, יא) כלה ה' חמתו. במה, ויצת אש בציון.

ביאור הפלו"פ בעיון יעקב

וכך כתב העיון יעקב, דיש לשאול, בגמרא שהבאנו לעיל, למה היה צריך ר' אבימי לרוץ בעצמו לפתוח לאביו הדלת, ולא יכל לשלוח אחד מבניו, הרי קיי"ל **דשלוחו של אדם כמותו**,

אלא יש לומר, משום דאעפ"י ששלוחו של אדם **כמותו**, מ"מ הוא רק **בכ' הדמיון**, ולכן בעצמו יותר מצווה לקיים,

ואסתייע מילתא ודרש דומה בדומה

כתיב (תהלים ע"ט א') "מזמור לאסף אלקים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך"

וקשה, על מה שאמר **כילה הקב"ה חמתו על עצים ואבנים**, דמה כילה חמתו בזה, בכך שאי אפשר להקריב קרבן, הלא אמרינן **כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה**,

אלא צ"ל, דכאילו הקריב קרבן, והוא רק בכ' הדמיון ומ"מ הקורבנות יותר מצוה, לפיכך קיים ר' אבימי כיבוד אב בעצמו, **דמצוה בו יותר מבשלוחו**, ואינו דומה שלוחו של אדם

אעפ"י שהוא כמותו למקיים בעצמו, ובכך מובן הדרשה שדרש בזכות כיבוד אב, שהוא דומה בדומה. עכ"ל העיון יעקב.

ט, חלה שום וסוכר בפדיון הבן הם כפ"ד תעניות

כתיב (פרשת קרח במדבר פרק יח טז) ופדויו מבן חדש תפדה בערכך כסף חמשת שקלים בשקל הקדש עשרים גרה הוא

בענין כאילו התענה פ"ד תעניות, מאמר העולם שסעודת פדיון הבן הוא כפ"ד תעניות,

ובשדי חמד (מערכת הסי' כלל נד) כתב על כך בזה"ל ונראה שאין מקור לדבר זה רק שיחה נאה בפי הבריות,

ובספר אילנא דחיי (פרשת במדבר) מביא רמז לזה בשם הרה"ק רבי מרדכי מנעסכיז שמצא רמז לזה בלשון הכתוב (במדבר ג מט) "ויקח משה את כסף הפדיוס" שהוא פ"ד יום,

ובספר אור לשמים (פרשת וארא) כתב רמז לזה בפסוק (שמות ח יט) ושמתי פדות בין עמי ובין עמך פדת ר"ת פ"ד תעניות שענין נס הצלת הבכורים היה במה שעשו פדות וחילוק בין בכורי ישראל לבכורי המצרים,

ובספר הרי בשמים מצא רמז לזה בפסוק (שמות יג יג) וכל בכור אד"ם בבני"ך תפד"ה,

ראשי תיבות א"ם ד"בר מ"ה ב"פדיון ב"כור נ"הנית י"חשב כ"אילו ת"עניות פ"ד ה"תענית,

י, תעניות של כאילו, מועילות רק כנגד עבירות של כאילו

ומסופר על הרה"ק מאוסטרובצה שמקורביו ובני משפחתו היו מדברים על לבו שיחדל מריבוי תעניותיו, ובין השאר אמרו לו שאפשר לקיים את התעניות ע"י אכילה בפדיון הבן שזה כאילו התענה פ"ד תעניות,

והשיב שתעניות של כאילו, מועילות רק כנגד עבירות של כאילו, כאילו עובד ע"ז, וכדומה אבל על עבירות ממש צריך תעניות בפועל,

ואכן ספר ומנה פ"ד פעמים בש"ס שהוזכר ענין כאילו,

עוד יצוין מה שנהגו תופסי תורה לומר שאם השתתפות בסעודת פדיון שיש בו רק רמז נחשב כפ"ד תעניות, הרי בודאי אם לומדים ד"ף גמרא כיאות הרי זה כפ"ד תעניות,

והיינו טעמא דחלה, והיינו טעמא דשום, והיינו טעמא דסוכר, שמחלקים לציבור בשעת פדיון הבן כדי לטול חלק מסעודת פדיוס, (ע"כ מהספר בני בכורי ישראל מהרה"ח נחמן יוסף וילהלם עמוד מ"ב)

עוד יש לרמז ע"ד הכתוב (פרשת קרח במדבר פרק יח טז) "ופדויו מבן חדש תפד"ה" ראשי תיבות, ה'שלמת פ"ד ת'עניות

יא, מהעגל שאכלו האריה למד ר' אבימי שבכבוד אב יש להחמיר

איתא בגמרא (קידושין ל"א ע"ב) אמר רבי אבהו, אבימי ברי קיים מצות כיבוד, חמשה בני סמכי (מבוגרים) הוה ליה לאבימי, בחיי אביו (רבי אבהו), וכי הוה אתא רבי אבהו (אביו) קרי אבבא, רהיט ואזיל ופתח ליה, ואמר אין אין, עד דמטאי התם,

כתב רש"י, חמשה בני סמכי, ואפילו הכי, כי הוה קרי ר' אבהו אבבא, היה אבימי רץ ופותח לו, ואינו מניח לאחד מבניו לילך,

יש לבאר שמהעגל שאכלו אריה למד ר' אבימי להקפיד בכיבוד אב

איתא בגמרא (שבת ק"ט ע"ב), אמר רבי אלעזר, לעולם יסדר אדם שלחנו בערב שבת, אף על פי שאינו צריך אלא לכזית. ואמר רבי חנינא, לעולם יסדר אדם שלחנו במוצאי שבת, אף על פי שאינו צריך אלא לכזית.

רבי אבהו הוה עבדין ליה באפוקי שבתא עיגלא תילתא, הוה אכיל מיניה כולייתא. כי גדל אבימי בריה, אמר ליה, למה לך לאפסודי כולי האי, נשבוק כולייתא ממעלי שבתא. שבקוהו, ואתא אריא אכליה. (את העגל שהיו צריכים לשחוט רש"י)

כתב המהרש"א (שבת ק"ט ע"ב ד"ה שאינו צריך אלא לכזית). ר"ל גם שא"צ אלא לכזית כגון שהוא שבע מסעודת מצוה שהיה לו בע"ש, מ"מ משום כבוד שבת הבא יסדרו כאלו צריך

לכל דבר כמו בשבת אחר, וכן בסעודת לוי במוצ"ש שהוא שבע כבר מסעודת שבת מ"מ

קאמר כה"ג, משום כבוד שבת יסדרו בכל דבר,

עוד כתב המהרש"א גם כי הוה קושטא דהוה סגי ליה בכל מ"ש בסעודת לוית מלכא בכוליא א', אין זה כבוד סעודת הלוית מלכתא שתהיה מכוליא א' שנתותרה מסעודת שבת, אבל בעי סעודה באנפי נפשיה כדקאמר לעולם יסדר אדם כו' כמ"ש לעיל, עכ"ל המהרש"א,

שלשה הם שצריך לכבדם

כתיב (משלי ג' ט') "כבד את ה'"

כתיב (ישעיהו נ"ח י"ג) "אם תשיב משבת רגלך וכבודתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר"

כתיב (שהות כ' י"ב) "כבד את אביך ואת אמך",

מבואר,

מכך למד ר' אבימי שבכבוד לא עושים פשרות

לפי"ז יש לומר, שגם אם חשב ר' אבימי על הפסד מרובה בלהביא עגל שלם במוצ"ש בשביל הכולייתא, וניתן להשאיר הכולייתא מערב שבת, משמים רמזו לו שכשמדובר בכבוד של שבת, ובכבוד של סעודת הלוית מלכתא, יש להזדר ביותר, גם אם יש הפסד מרובה, ויכול להסתפק בפחות,

מכאן למד ר' אבימי, במה שרמזו לו משמיא, שבמקום שיש לכבד, יש להחמיר, ומכבוד לשבת ומכבוד להלוית מלכתא, למד לכיבוד אב, (וגם נסמך כיבוד אב למצוות שבת בעשרת הדיברות) ולכן, גם כשהיו לו חמשה בני סמכי, אפילו הכי, כי הוה קרי ר' אבהו אבבא, היה אבימי רץ ופותח לו, ואינו מניח לאחד מבניו לילך,

יב, בירור על טבעו בארץ שעריה איזה הם השערים שטבעו בארץ

הדרשה של ר' אבוהי לדברי התוספות בקידושי
ל"א ע"ב ע"ד התנא דבי אליהו

תנא דבי אליהו רבה - פרק ל', מזמור לאסף אלקים באו גוים בנחלתך וגוי והלא היה לו לומר בכי ונהי וקינה לאסף ומה ת"ל מזמור לאסף,

אלא אסף היה נביא ושמח בדבר. משלו משל למה"ד לבת עני שהלכה למלאות מים מן הבור

ונפסק הדלי של חרס שלה ונפל לתוך הבור והיתה בת העני בוכה ומצווחת, ואח"כ באה בת המלך למלאות מים בדלי של זהב ונפסק הדלי של זהב שלה ונפל לתוך הבור,

היתה בת העני משמחת ומרקדת ואמרה מי שמעלה את הדלי של זהב של בת המלך הוא מעלה את הדלי של חרס שלי. כך אסף שמח בדבר כיון שראה בנבואה שיטבעו שערי ירושלים שנאמר (איכה ב) טבעו בארץ שעריה וראה ג"כ בנבואה שלעתיד יעלו השערים מן הארץ מיד אמר אסף מזמור אמר מי שעתידי לבנות את ירושלים ולעלות את שעריה הוא יעלה את קרח אבי אבא מן הקרקע.

איזה הם השערים שטבעו

כתיב (איכה ב' ח') חשב ה' להשחית חומת בת ציון נטה קו וגו', טבעו בארץ שעריה אבד ושבר בריחיה,

כתב רש"י (איכה ב' ט') טבעו בארץ שעריה,

מדרש אגדה, לפי שחלקו כבוד לארון שנאמר (תהלים כד) "שאו שערים ראשיכם" לפיכך לא שלטה בהם בריה וטבעו בארץ,

ורבותינו אמרו מעשי ידי דוד היו לפיכך לא שלטו בהם אויבים, עכ"ל רש"י,

מבואר בדברי רש"י, לפירוש ראשון בשם מדרש אגדה, שהם שערי בת המקדש, ולפירוש שני בשם רבותינו, הם שערי בית דוד,

מה שכתב רש"י ורבותינו אמרו הם כדלהלן

איתא בגמרא (סוטה ט' ע"א), דרש ר' חנינא בר פפא, מאי דכתיב (תהלים ל"ג א'), "רננו צדיקים בה' לישרים נאווה תהלה", אל תקרי נאווה תהלה אלא נוה תהלה, זה משה ודוד שלא שלטו שונאיהם במעשיהם, דוד דכתיב (איכה ב' ט') "טבעו בארץ שעריה", ע"כ,

כתב רש"י (סוטה ט' ע"א), דוד דכתיב טבעו בארץ שעריה, לעיל מיניה (איכה ב' ח') כתיב חשב ה' להשחית חומת בת ציון, ועלה כתיב טבעו בארץ, ומצודת ציון, היא עיר דוד וביתו כדכתיב בספר שמואל (ב' ה'), וכשבאו צרים בימי צדקיהו טבעו השערים, דלתות השערים שהיו של נחושת או של זהב כדי שלא ישאום אויבים,

מבואר בדברי רש"י, כי השערים שטבעו הם שערי ביתו של דוד המלך,

תפיסת המהרש"א על דברי רש"י שלא ביאר כי הם
שערי בית המקדש

כתב המהרש"א (סוטה ט' ע"א ד"ה מ"ד רננו צדיקים),

במדרש אגדה, דלכך נעשה זה הנס בשערי המקדש יותר מבשאר כלי מקדש לפי שחלקו כבוד לארון שנאמר שאו שערים ראשיכם לפיכך לא שלט בהן בריה וטבעו בארץ כו' עיין פרש"י באיכה, (המובא לעיל)

אבל רש"י הכא, נדחק לפרש דקאי אשערים של בת ציון ולא אשערי בהמ"ק, והיינו, משום דנקט הכא דוד, והוא לא בנה בהמ"ק אלא שלמה בנאו, והוא סותר המדרש אגדה שכתבנו, **דודאי בשערי מקדש איירי** ואף על גב דשלמה בנאו עיקר הכבוד היה לדוד שהוא הכין כסף וזהב לבנינו גם קנה מקום מקדש,

ולגבי שערים אמרו פ' במה מדליקין (שבת ל' ע"א), ובפ' חלק (סנהדרין ק"ז ע"ב), בשעה שבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכניס ארון לבית קדשי הקדשים, דבקו שערים זה בזה. אמר עשרים וארבעה רננות ולא נענה. אמר שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד מי זה מלך הכבוד ה' עוזו וגבור ה' גבור מלחמה, ונאמר שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד וגו' - ולא נענה, כיון שאמר ה' אלקים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דויד עבדך - מיד נענה.

באותה שעה נהפכו פני שונאי דוד כשולי קדירה, וידעו כל ישראל שמחל לו הקדוש ברוך הוא על אותו העון. **ולהכי נקט הכא שפיר אשערי בהמ"ק שטבעו** שהוא תהלה לדוד ודו"ק, **עכ"ד המהרש"א**,

יש לבאר, כי בדברי רש"י מצינו, גם בפירושו על הכתוב, באיכה ב' ט' "טבעו בארץ שעריה", שמביא גם הפירוש שהכוונה לשערי בית המקדש, וגם הפירוש שהכוונה לשערי בית דוד,

וגם בדרשת אסף (בקידושין ל"א ע"ב), פירש כי כונת הכתוב לשערי בית המקדש, (כמובא לעיל)

רק בדרשת "רננו צדיקים בה' לישרים נאווה תהלה", (סוטה ט' ע"א), אל תקרי נאווה תהלה אלא נוה תהלה, זה משה ודוד שלא שלטו

שונאיהם במעשיהם, **דוד** דכתיב (איכה ב' ט') "טבעו בארץ שעריה", שם פירש כי הכונה לשערי בית דוד,

לפיכך יש לומר, כי רש"י סבר כי שתי הפירושים אמת, רק בדרשה של מזמור לאספ הביא הפירוש, כי אלו שערי ביהמ"ק, כי שם כתב, שלא היה מבין בו קודם לכן לדורשו, כלומר לפני שקיים מצוות כיבוד אב, ולכן כתב הפירוש שהיה בו כיבוד אב הגדול ביותר,

כדאיתא, פ' במה מדליקין (שבת ל' ע"א), ובפ' חלק (סנהדרין ק"ז ע"ב), באותה שעה נהפכו פני שונאי דוד כשולי קדירה, וידעו כל ישראל שמחל לו הקדוש ברוך הוא על אותו העון. **ולהכי נקט הכא שפיר אשערי בהמ"ק שטבעו** שהוא כבוד אב הגדול ביותר, והוא תהלה לדוד,

גם יש לומר כי דעת התוספות שהביאו דרשה של משל למלך וכו' הוא כדעת המהרש"א שהם שערי בית דוד, כי בדרשה במשל שהביא התוספות, אין הכרך לומר כי היו אלה שערי ביהמ"ק,

**יג, הטליתות של תכלת היו לשם
הפגנת כח מהר"ל**

למה לא שאל קרח שאלתו בלי להוציאם בטליתות

כתיב (במדבר פרק ט"ז ב') ויקמו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשי שם,

כתב רש"י והלבישן טליתות שכולן תכלת.

כתב המהר"ל, (גור אריה ט"ז א'), **ואם תאמר**, ולשאול כך בלא שילביש אותם.

יש לתרץ, כדי שיראו ישראל חדוש, מאתיים וחמישים אנשים מלובשים בתכלת, ויידעו הכל אשר חלק על משה.

ואם לא היה רק בשאלה בלבד, **אחז היה יודע המחלוקת שנחלק עליו, ועשרה לא היו יודעים**. עכ"ל המהר"ל.

יש לכווין בדברי המהר"ל, שמטרתם היתה לעשות פרסום וזהו אנשי שם, (הארת הגרא"מ לנדא)

**יד, איך הוכיח מש"ר צדקתו שטלית
שכולה תכלת חייבת בציצית**

ואומרים שהיה משה אומר להם מדעתו בלא ציווי של מקום.

מבואר, שכאשר ביקש משה רבינו לתת סימן לבני ישראל שהשיי"ת שלחו ולא בדה מליבו, עשה זאת ע"י שאנשים אלו ימותו **בפתע פתאום**, ולא יבואו לבקרם כשהיו חולים,

ורק, "אם כמות כל האדם ימתון אלה ופקדת כל האדם יפקד עליהם, לא ה' שלחני", כלומר אם יהיו חולים לפני מיתתם, ויבואו לבקרם, ולא ימותו בפתע פתאום, סימן שלא ה' שלחני,

מה לי חולים או אינם חולים קודם מיתתן כדי להוכיח שה' שלחני וכל כונתם רק למחלוקת

איתא במדרש (רבה בראשית פרשה ס"ה פסקה ט') א"ר יהודה בר סימון,

אברהם תבע זקנה, אמר לפניו רבון העולמים, אדם ובנו נכנסין למקום, ואין אדם יודע למי מכבד, מתוך שאתה מעטרו בזקנה, אדם יודע למי מכבד, א"ל הקב"ה, חייך דבר טוב תבעת, וממך הוא מתחיל, מתחלת הספר ועד כאן אין כתיב זקנה, וכיון שעמד אברהם, נתן לו זקנה, "ואברהם זקן בא בימים",

יצחק תבע יסורין, אמר לפניו רבון כל העולמים, אדם מת בלא יסורים, מדת הדין מתוחה כנגדו, מתוך שאתה מביא עליו

יסורים, אין מדת הדין מתוחה כנגדו, אמר לו הקב"ה, חייך דבר טוב תבעת, וממך אני מתחיל, מתחלת הספר ועד כאן אין כתיב יסורין, וכיון שעמד יצחק, נתן לו יסורים, "ויהי כי זקן יצחק ותכהין",

יעקב תבע את החולי, אמר לפניו, רבון העולמים, אדם מת בלא חולי, אז אינו מיישב בין בניו,

אלא מתוך שהוא חולה, שנים או שלשה ימים, הוא מיישב בין בניו, אמר לו הקב"ה, חייך דבר טוב תבעת, וממך הוא מתחיל, (בראשית מ"ח) "ויאמר ליוסף הנה אביך חולה",

ובילקוט שמעוני (תהלים - פרק קטז - רמז תתעד), כתב, וז"ל, אמר יעקב, רבש"ע אתה נותן קטטה בין בריותיך, אלא, יהא אדם חולה, ועושה בין בניו מה שהוא צריך, ואחר כך הוא מת,

א"ר לוי, אברהם חידש זקנה, יצחק חידש יסורים, יעקב חידש חולי,

איתא במדרש, (תנחומא קורח ד', רש"י במדבר ט"ז א'), באו ועמדו לפני משה, אמרו לו טלית שכולה של תכלת, חייבת בציצית או פטורה אמר להם חייבת. התחילו לשחק עליו, אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פטורה, זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה:, ע"כ,

היכן מצינו בתורה שמשנה רבינו הוכיח את צדקתו

איתא במשנה, (ברכות ט' ב') מאימתי קורין את שמע בשחרית, משיכיר בין תכלת ללבן, כאשר

הקב"ה רוצה להודיע מתי הוא בוקר כיצד הוא מודיע, ע"י שיכיר בין תכלת ללבן,

לפי זה, בטלית שכולה תכלת. לא ניתן להכיר בין תכלת ללבן, ולא נודע מתי הוא בוקר,

על זה אמר מש"ר (במדבר ט"ז ה') "בוקר ויודע ה",

כלומר, שכאשר הקב"ה רוצה להודיע מתי הוא בוקר, הוא מודיע ע"י "שיכיר בין תכלת ללבן". ולכן לא ניתן לעשות טלית שכולה של תכלת משום שרק ע"י שיכיר בין תכלת ללבן בכך הוא מודיע מתי הוא בוקר. וזו נרמז בתשובתו של משה רבינו. "בוקר ויודע ה",

טו, מצוות ביקור חולים למידיים מעדת קורח

כתיב (במדבר ט"ז כ"ט), "אם כמות כל האדם ימותון אלה ופקדת כל האדם יפקד עליהם לא ה' שלחני, ואם בריאה יברא ה' וגוי וידעתם כי נאצו האנשים האלה את ה'",

מכאן למידיים לביקור חולים

איתא בגמרא (נדריים ל"ט ע"ב), אמר ריש לקיש, רמז, (מנין) לביקור חולים מן התורה, שנאמר "אם כמות כל האדם ימותון אלה ופקודת כל אדם" וגו',

מאי משמע, אמר רבא, "אם כמות כל האדם ימותון אלה" שהן חולים ומוטלים בעריסתן ובני אדם מבקרים אותן, מה הבריות אומרים לא ה' שלחני, ע"כ,

בפירוש המכונה רש"י פירש, לא ה' שלחני לזה, לפי שהיו עדת קרח מלעיגין עליו

כתיב (דברים ל"ד י"ג) "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים",

**קורח טעה בין פניו לעניו ונענש על כך
במדה כנגד מדה**

הדרגה הגבוהה ביותר של משה רבינו היתה כי קרן עור **פניו**, וקרח היה חושד במשה רבינו כי הוא מתגאה במעלת קרון עור **פניו**, אבל האמת שהאיש משה היה **עניו**,

איתא במדרש, (ברש"י במדבר ט"ז ז' מתנחומא), **עינו** הטעתו, אפשר לפרש, **עינו** הטעתו שטעה באות **עין**, והחליף בין והאיש משה **עניו**, לקרן עור **פניו**, וזהו **עינו** הטעתו,

וכיון ששמע משה, נפל על **פניו**, **פירוש**, על כך שחשדוהו כי מתגאה בכך, שקרן עור **פניו**,

ועונשו של קרח היה, באותה מידה שבה טעה, ונענש באות **בפ'**, בכך שפתחה האדמה את **פיה**, וכך נענש מדה כנגד מדה,

**יז, חנה התפללה על קורח מפני
שחשבה שהיא גרמא בנזקי קרח
מהרש"א**

איתא בגמרא (סנהדרין ק"ח ע"א) עדת קרח אינה עתידה לעלות, שנאמר (במדבר ט"ז ל"ג) "ותכס עליהם הארץ" בעולם הזה, "ויאבדו מתוך הקהל לעולם הבא", דברי רבי עקיבא,

רבי אליעזר אומר, עליהם הוא אומר, (שמואל א' פרק ב' פסוק ו') "ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל",

ביאור המהרש"א בתפילת חנה

כתב המהרש"א (סנהדרין ק"ח ע"א ד"ה ה' ממית ומחיה) תפילה זו, **התפללה חנה עליהם**, (על עדת קרח) ע"פ מ"ש חז"ל, שקרח ראה שלשלת יוחסין יוצא ממנו, וזה הביאו

למחלוקת, ולא ידע כי בניו יעשו תשובה, ומהם יצא שמואל,

נמצא, שמואל היה סיבת מחלוקת קרח עם משה ע"ה, ולזה, כשאמרה חנה על עצמה (שמואל א' ב' ה') "עד עקרה ילדה" וגו', אז אמרה, "ה' ממית ומחיה" וגו', כיון שברחמיה חננתני שעקרה כמוני ילדה ז', **ואלו הבנים הטעו את קרח**, והיא **גרמא בנזקיו**, לכך אני

חזקיהו חידש חולי שיתרפא, אמר לו, העמדת אותו עד יום מותו, אלא מתוך שאדם חולה ועומד, חולה ועומד, הוא עושה תשובה, אמר לו הקב"ה, חייך דבר טוב תבעת, וממך אני מתחיל, הה"ד (ישעיה ל"ח), "מכתב לחזקיהו מלך יהודה בחלותו, ויחי מחליו", א"ר שמואל בר נחמן מכאן שהיה בין חולי לחולי, חולי כבד משניהם.

עיינ עוד, תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קז עמוד ב

לפי זה יש לבאר כפתור ופרח כיצד הוכיח משה רבינו ע"י ביקור חולים שכוונתם למחלוקת

מבואר, דהא דאדם חולה טרם שימות, הוא כדי למנוע קטטה ומחלוקת, א"כ, אנשי קרח, שכוונתם למחלוקת, אינם צריכים להיות חולים בטרם מיתתם כדי למנוע מחלוקת, שהרי כל כונתם היא מחלוקת, אלא ימותו בפתע פתאום, מכיוון שכל מטרם היא להביא מחלוקת, ואינם צריכים את החולי, למנוע קטטה ומחלוקת,

והשתא מבואר היטיב, למה ביקש משה רבינו להוכיח אמיתתו, ע"י שאמר אם כמות כל האנשים, שיהיו חולים טרם מיתתן, כי החולי נעשה למי שאינם רוצים במחלוקת, אבל, אלו

שרוצים במחלוקת, אינם צריכים להיות חולים טרם מיתתן, ובכך מוכח שכל כוונתם למחלוקת.

גם יש לומר, שלפיכך לא הוזכר שמו של יעקב כשנמנה קורח בן יצהר וגו', לפי שלא נתקיים בהם בקשתו של יעקב על החולי, ומתו בלא חולי.

**טז, במה טעה קורח ונענש על כך
במדה כנגד מדה**

כתיב (במדבר י"ב ג') "והאיש משה **עניו** מאוד",

כתיב (במדבר ט"ז ד'), "וישמע משה ויפל על **פניו**",

כתיב (שמות ל"ד כ"ט) "ומשה לא ידע כי קרן עור **פניו** בדברו אתו",

מתפללת עליהם, שאתה ממית ומחיה, ובאם לא המתה אותם, אלא ירדו חיים שאולה, לפחות העלה אותן, וזה מוריד שאול ויעל, מדברי פי כלי יקר, (והוא, מוזהר"ר שלמה

לנייאדו, שהיה בזמן הבית יוסף) ע"כ לשון המהרש"א.

ית, אם יורים בהם חיצים איך אפשר לומר שהם ששים ושמים

איתא בגמרא (נדריס ל"ט ב'), בשעת מחלקותו של קרח, עלו שמש וירח מרקיע לזבול, ואמרו לפניו רבונו של עולם, **אם אתה עושה דין לבן עמרם אנו מאירים**, ואם לאו אין אנו מאירין, באותה שעה ירה בהן חיצים וחניתות, אמר להם, בכל יום ויום משתחויים לכם ואתם מאירים,

בכבודי לא מחיתם, בכבוד בשר ודם מחיתם, ובכל יום ויום יורין בהן חיצין וחניתות

ומאירים, שנאמר (חבקוק ג' י"א) "שמש ירח עמד זבולה לאור חציך יהלכו" ע"כ, איך אפשר לומר כי הם ששים ושמים אם יורין בהן חיצין וחניתות

איתא בגמרא (סנהדרין מ"ב ע"א), כי המאורות ששים ושמים לעשות רצון קונם, פועלי אמת, שפעולתן אמת,

איך אפשר לומר כי הם ששים ושמים, כאשר בכל יום ויום יורין בהן חיצין וחניתות, והם יוצאין להאיר ע"י יסורים בעל כרחם, וכי לזה יקרא ששים ושמים,

ביאור הדבר ע"ד עושין מאהבה ושמים ביסורים אפשר לתרץ עפ"י מה דאיתא בגמרא, (שבת פ"ח ב', יומא כ"ג ע"א, גיטין ל"ו ע"ב), תנו רבנן, עלובין ואינן עולבין, שומעין חרפתן ואינן משיבין,

עושין מאהבה ושמים ביסורין, עליהן הכתוב אומר (שופטים ה' ל"א) ואוהביו כצאת השמש בגבורתו,

מבואר, דלמדנו מהשמש היוצאת להאיר בגבורתה, דאעפ"י שיוצאין להאיר ע"י יסורין, בכל זאת עושין מאהבה, ולכן השוו חז"ל את אלו העושין מאהבה ושמים ביסורין אל השמש, שעל השמש

נאמר, "ששים ושמים", אעפ"י שיורין בהן חיצין וחניתות הם ששים ושמים לעשות רצון קונם

יט, טענת השמש והירח במחלוקת קורח כי אין שתי מלכים משמים

כאחד

איתא בגמרא (נדריס ל"ט ע"ב) מאי דכתיב (חבקוק ג' י"א) "שמש ירח עמד זבולה", שמש וירח זבול מאי בעיין והא ברקיע קביעי, מלמד, שעלו שמש וירח מרקיע לזבול ואמרו לפניו, רבונו של עולם, אם אתה עושה דין לבן עמרם אנו מאירים, ואם לאו אין אנו מאירין,

טענתם היתה שאין שתי מלכים ושתי רשויות משמים בכתר אחד

איתא בגמרא (חולין ס' ע"ב) אמרה ירח לפני הקב"ה רבש"ע אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, ע"כ,

בזה יש לפרש טענת השמש והירח, משום שכאשר אמרה הלבנה, **אי אפשר לשתי מלכים לשמש בכתר אחד**, קיבל הקב"ה את הטענה, וחלק את תפקידיהם, השמש תאיר ביום והירח בלילה,

כאשר ראו השמש והירח, שקרח גם מבקש כהונה, מלבד אהרון הכהן, באו השמש והירח בטענה, כי אם אין אתה עושה דין לבן עמרם, וקרח יקבל גם כהונה, הרי הנך מסכים כי **שתי מלכים יכולים לשמש בכתר אחד**, וא"כ החלוקה בתפקידים שלנו אינה נכונה, ואין אנו מאירים,

עפ"י מובן היטיב, כי טענתם של השמש והירח היתה, שאי אפשר לשתי מלכים לשמש בכתר אחד.

אמר להם הקב"ה, כאשר משתחויים לכם בכל יום ויום, הרי דעתם של המשתחויים, כי ישנם שתי רשויות שוות, **ושתי מלכים יכולים לשמש בכתר אחד**, ובזה אין אתם מוחים, (שוב מצאתי ביאור זה במאור ושמש,

דברי המאור ושמש בענין זה

כתב המאור ושמש במדבר פרשת קרח, איתא במדרש רבה (במדב"ר יח כ), דרש רבא, מאי דכתיב (חבקוק ג' יא) "שמש ירח עמד זבלה", מלמד שעלו שמש וירח לזבול, אמרו לפניו רבונו של עולם, אם אתה עושה דין לבן עמרם נצא, ואם לאו לא נצא וכו'. ע"כ. **הנה המאמר המדרש הלז לכאורה תמוה**, וכי מאי איכפת לשמש וירח המחלוקת של קרח על משה ואהרן.

ויובן על פי מאמרם ז"ל (חולין ס' ב) על פסוק (בראשית א טז) "ויעש אלהים את שני המארת הגדלים את המאור הגדל לממשלת היום ואת

איתא בגמרא (בבא בתרא ע"ד ע"א, סנהדרין ק"י ע"א), א"ל תא אחוי לך בלועי דקרח, אמר לי אצית מאי שמעת, ושמעית דהו אמרין משה ותורתו אמת והן בדאין, אמר לי, כל תלתין יומי מהדר להו גיהנם להכא כבשר בקלחת, ואמרי הכי, משה ותורתו אמת והן בדאין, **כתב המהרש"א** (בבא בתרא ע"ד ע"א בד"ה ואמר אחוי לך בלועי דקרח), **כתיב** (תהילים ק"ו ט"ז), "ויקנאו למשה במחנה", "לאהרן קדוש הי", דהיינו ב' עבירות,

שנתקנאו בכבוד משה ואהרן, ולא במעשיהם הטובים, כמ"ש "ויקנאו למשה במחנה", "ולאהרן היה הקנאה שהיה קדוש ה'", לפי, שמשה היה אהלו של תורה מחוץ למחנה, כמפורש בפרשת כי תשא, ושם היה תמיד, ואהרן היה דר בתוך המחנה, ורדף שלום בין איש לרעהו ובין איש לאשתו, ואמר על עדת קרח, שלא קנאו למשה בלמוד תורתו שמחוץ למחנה, אבל קנאוהו במעלת כבודו כשבא למחנה, שהיה חשוב לכולם, ובהיפך באהרן לא קנאוהו על הטוב שעשה במחנה ישראל, עשיית שלום, אבל קנאוהו על כבוד שהיה לו מחוץ למחנה ישראל, שהיה קדוש ה' במחנה שכינה לעבוד עבודת ה' שע"כ חלקו על הכהונה, עכ"ל המהרש"א, מבואר, שהקנאה למשה היתה על מה שהיה במחנה, ולא על מה שהיה עוסק בתורה מחוץ למחנה, ולאהרן, קנאו על מה שהיה קדוש ה' ועשה העבודה, והיה לו כבוד של קדוש ה', וזהו פירוש הפסוק, ויקנאו למשה במחנה לאהרן קדוש ה'.

כא, ביאור בצחות טעם לאמירת הקטורת כסגולה לעשירות

כתיב (במדבר ט"ז י"ז) "וקחו איש מחתתו ונתתם עליהם קטורת והקרבתם לפני ה'", **כתיב** (במדבר ט"ז ל"ב) "ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש" וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל: **יש לומר ברמז, דלפי שעושרו של קורח נבלע באדמה, בעת הקטרת קטורת, לפיכך כדי להעלות מעושרו של קורח יש לומר פרשת הקטורת, ובכך לזכות מעושרו**

המאור הקטן" וגו', והובא ברש"י ז"ל (בראשית א טז) שוים נבראו, ואמרה הלבנה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, אמר לה הקדוש ברוך הוא לכי ומעטי את עצמך ולהפיס דעתה הרבה לה צבאיה ואמר לה צדיקים יקראו על שמך - דוד הקטן (שמואל א' יז יד), יעקב הקטן (עמוס ז ב). והענין הוא, כי באמת כן היה רצונו הקדום - שיהיה אחד גדול ואחד קטן, כי אי אפשר שישתמשו שני מלכים בכתר אחד כנ"ל,

שלא ימצא בעולם שני אנשים שוים

וכן נשתכלל העולם מתחילת בריאתו תיכף עד לעתיד לבוא - שלא ימצא בעולם שני אנשים שוים, וכן בכל דור ודור ודורשיו שיהיו שני ראשים שוים בממשלה אחת, אלא אם כן שהאחד ימעט את עצמו לפני השני. וכן בצדיקים הוא גם כן, כד, הגם שיש שני צדיקים גדולים שהם שוים שניהם בערך השגת מציאות אלהות, ומדותיהם גם כן שוים - אף על פי כן זאת בלתי אפשר שיהיו שמו הטוב יצא בעולם בשוה שיהיו בשוה בעיני הבריות, זאת בלתי אפשר - רק אחד יגביהו ה' ואחד ימעטו ה'.

והנה אז כשהלבנה אמרה לפני הקדוש ברוך הוא אי אפשר לשני וכו' השיב לה הקדוש ברוך הוא לפי שאתה מבין את זאת והשגת זאת שכך צריך להיות, על כן מעטי את עצמך לפני השמש, ולהפיס דעתה הרבה צבאיה, וגם צדיקים יקראו על שמך יעקב הקטן דוד הקטן, לפי שהצדיקים יכולים גם כן למעט את עצמם, והם בזה הבחינה שיהיו נכנעים וקטנים. ואז באותו הפעם פעלה הלבנה במיעוטה לבל ישונה זאת הדרגה לעולם שישמשו שני דברים בשוה, או שני אנשים שיהיו בשוה בממשלה, רק אחד צריך להמעט לפני חבירו.

והנה קרח רצה גם כן להיות כהן גדול כמו אהרן, ורצה שיהיו שני מלכים בכתר אחד ולא רצה למעט את עצמו, על כן שמש וירח עמדו ועלו לזבול, ואמרו אם אתה עושה דין לבן עמרם נצא וכו', לפי שקרח היה רוצה לבטל ולשנות את תפקידם מה שהם פעלו אז בשעת המיעוט, שהם מורים ומלמדים לבני אדם שאי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד - והוא רצה להשחית עבודתם. לכן אמרו אם אתה עושה דין נצא ואם לאו לא נצא שאם כן לא פעלנו מאומה בהמיעוט.

כ, ויקנאו למשה במחנה לאהרן קדוש ה' במה היתה קנאתם מהרש"א

כתיב (תהילים ק"ו ט"ז), "ויקנאו למשה במחנה לאהרן קדוש ה'",

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל
"מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק
פקס 03-6161555 נייד 0527-616166
מייל y0527616166@gmail.com